

ВОДИ НА БЪЛГАРИЯ

I. Увод

Водите са важен компонент на природните комплекси - те участват във веществено-енергийния обмен между природните системи. Те са фактор за някои екзогенни процеси-ерозия, корозия и др., за образуването на блатни почви и водни екосистеми. Като природен ресурс водите имат значение за развитието на редица промишлени отрасли (хидроенергетика, металургия, лека индустрия и др.) и на земеделието.

Изследванията на природните води в България започват в края на XIX и началото на XX век. Първите хидрогеоложки сведения са от чуждестранни геолози – Ami Boue, Franz Toula и др., а хидроложки – от Ан. Иширков, Ж. Радев и др.

II. Фактори за формиране на водите

Повърхностните (речни, езерни, блатни) и подземните води се формират под комплексното въздействие на няколко групи фактори – климатични, геоморфоложки, почвено-растителни, антропогенни.

Климатични фактори. Основен фактор за формирането на повърхностните и подземните води са най-вече *валежите*. Те оказват влияние със своето количество, месечно и сезонно разпределение, вид, интензитет и продължителност. За територията на България са характерни сравнително малки средномногогодишни валежи - 690 mm или 76,5 млрд. m³. Те са с различен режим в отделните части на страната, като във височина се увеличава количеството на твърдите валежи. Важен фактор е и *температурата на въздуха*

. Тя обуславя условията за снегозадържане и снеготопене и величините на изпарението. Сумарното изпарение е 514 mm или 57 млрд. m³

з

Слабото увлажнение и значителното изпарение на територията на страната са причина за формирането на сравнително ограничени водни запаси в страната - 20,1 млрд. m³.

Релефът оказва влияние чрез своята надморската височина, разчлененост, наклон и експозиция на склоновете. Най-благоприятни са отточните условия в планинските територии на страната. Големите наклони и голямата разчлененост благоприятстват формирането на повърхностни води - в тези части от страната над 60-70 % от падналите валежи преминават в отток. Заливните тераси и наносните конуси са колектори на подземни води. В някои от карстовите форми и в свлачищните стъпала са образувани езера. Предпоставка за гъстотата на речната мрежа е хоризонталната разчлененост.

Геоложкият строеж оказва влияние върху формирането на водите чрез водопропускливостта и водовместващата способност на скалите. Тези случаи са типични за районите с окарстени карбонатни скали - Източна Дунавска равнина, Предбалкан, Краище, Пирин, Западни Родопи), както и за районите изградени от силно напукани гранити и риолити (Стара планина, Рила, Западни Родопи и др.). Алувиалните наслаги са носители на грунтови води, а пукнатините са колектори на пукнатинни води. По разломите в Средногорие, Рило-Родопския масиви др. излизат термоминерални води. Петрографският състав на скалите е с голямо влияние върху минерализацията на речните води.

Растителността и най-вече горската има разностранно влияние. Тя задържа част от атмосферните валежи, намалява тяхната интензивност, усилено изпарява влагата, увеличава инфилтрационната способност на почвите. Растителността регулира повърхностния отток, като степента на това влияние се определя от вида и възрастта на гората. С най-благоприятно влияние върху формирането на водите са планинските и високопланинските райони на Западна и Централна Стара планина, Рила, Пирин, Витоша, Западни Родопи, които се отличават с голяма залесеност.

Антропогенните фактори, които влияят върху формирането и разпределението на водите са хидротехническите съоръжения (язовири, деривации, водохващания), напояването, обезлесяването и залесяването, урбанизацията. Язовирите преразпределят оттока по време чрез прехвърлянето на водни обеми от един месец в

друг, като по този начин регулират речните води и позволяват целогодишното им използване. Стопанските дейности, които се реализират върху площта на водосбора променят условията за формиране на речните и подземните води и оказват различно въздействие. Напоиването се съпътства с увеличаване на нивото на подземните води, а обезлесяването - с увеличаване на повърхностно оттичащите се води.

III. Характеристика на водите.

1. Повърхностни води

1.1. Реки

а) Хидрографски характеристики

На територията на България протичат над 540 реки, които са организирани в различни по планов рисунък и големина речни системи. Повечето реки събират водите си от планински ручей и потоци. Някои от тях водят началото си от извори, а в Рила и Пирин – от езера. Преобладават малките по дължина и водосборна площ реки. Разнообразният релеф, скалната основа и климатичните условия в страната обуславят големи различия в гъстотата на речната мрежа. Тя е най-малка в крайдунавските низини, Лудогорието и Добруджа – 0,1-0,2 км/км², а най-голяма – в отделни райони на Стара планина, Рила, Пирин и Западни Родопи – над 3 км/ км².

Реките в България се оттичат към Черно и Бяло море като формират две почти еднакви по площ, но различни по хидрографски особености отточни области. На Беломорската отточна област се падат 43 % от територията на страната, а Черноморският басейн заема 57 %. От тях 45 % са на водосборите на Дунавските притоци и само 12 % на реките с директен отток към морския басейн.

Главният вододел, който разделя двете отточни подобласти е част от този на Балканския полуостров и се отличава със сложни планови очертания и големи хиксографски различия. Проследен от югоизток, главният вододел започва от

Странджа и минава по възвишенията, западно от Бургаската низина. В посока северозапад той продължава по Бакаджиците, завива на североизток към Хисар, откъдето следи билото на Айтоската планина. До връх Звездец главният вододел следи старопланинското било, откъдето се отклонява на юг - по рида Гълъбец и Вакарелска низина, Септемврийски рид и рида Шумнатица, по северния склон на Рила до връх Мусала. В посока северозапад той продължава през Клисурска седловина, билото на Верила, югоизточния склон на Витоша. Като преминава през Черни връх, слиза на северозапад към Владайската седловина, минава през Люлин и Вискяр и като обхожда на юг Трънската котловина, главният вододел достига границата ни със Сърбия и Черна гора.

На територията на страната протичат сравнително малки по дължина и водосборна площ реки. От *Дунавските притоци* с най-голям водосбор и дължина е река Искър (368 км), която е единствената река от тази отточна област, водеща началото си на юг от Стара планина. Тя извира от Рила и по своето течение приема голям брой притоци – река Искрецка и др.

Старопланинските притоци

на р. Дунав – Лом, Огоста, Вит, Осъм, Янтра започват от билните части на планината и се отличават с по-големи площи, дължина и речен отток в сравнение с тези, които събират водите си от

Предбалкана

– Тополовец, Войнишка, Видбол, Арчар, Цибрица. В района на Дунавската равнина реките силно меандрират. За Добруджа и Лудогорието са типични суходолията и губилищата, които са с непостоянен отток.

Директно в Черно море се оттичат реките Батовска, Девня, Провадийска, Камчия, Двойница, Айтоска, Средецка, Ропотамо, Велека и др. Най-дълга – 244,5 км е река Камчия, водосборният басейн на която е 5357 км² и обхваща части на Източна Стара планина и Предбалкана. Южно от р. Камчия с най-голяма водосборна площ са реките Средецка (985 км

2

) и Велека (995 км

2

), а по дължина първо място заема р. Велека (147 км). Реките от югоизточната част на отточната област формират речна мрежа с гъстота над 1 км/ км

2

.

В Беломорската отточна област главни реки са Струма, Места, Марица, Тунджа и Арда. В тази област, както и в България, най-голям речен басейн има р. Марица - 21 083 кв. км

или около 1/5 от територията на страната. Тя води началото си от Маричините езера в Рила, а напуска пределите на България при Свиленград. Река Марица е дълга 321 км и формира речна система със сложна структура. Река

Тунджа

извират от Средна Стара планина и е втора по дължина река в България – 350 км. Отличава се с конфигурацията на своя речен басейн и голямата извивливост на притоците. Река

Арда

протича в района на Източни Родопи, като водосборът ѝ обхваща 5201 кв. км от нископланинския и хълмистия релеф на тази природна област. Тя е с дължина 241,3 км и при Ивайловград напуска границите на България. Река

Струма

(дължина 290 км до границата) извира от Витоша и образува вторият по големина водосбор – 10 797 кв. км. Поречието на р.

Места

заема югоизточните склонове на Рила, североизточните и източните склонове на Пирин, западните склонове на Родопите и е с най-голяма средна надморска височина у нас. Река Места събира водите си от Източна Рила и на българска територия е с дължина 126 км.

б) **Формиране и режим на речния отток.** Речните води в България се формират преобладаващо (над 50%) от повърхностен отток (дъждовни води и води от снеготопене). Изключение са някои реки (Суха река, Панега, Блато и др.) и речни участъци, които дренират карстови водоносни хоризонти. При тях подземното подхранване обезпечават над 50% от годишния обем на оттока.

В структурата на повърхностния отток с по-висок относителен дял са валежните води, които определят подхранването на реките като дъждовно-снежно. Изключение са речните басейни над 2000 м надморска височина, в които подхранването е снежно-дъждовно.

Режимът на речния отток в България се отличава с големи колебания на водните количества през годината. В по-голяма част от страната отточният режим е умереноконтинентален - с пролетно пълноводие (от февруари (март) до юни (юли)) и лятно-есенно маловодие. В реките с континентално-средиземноморски климат речният режим е със зимно пълноводие (от ноември (декември) до януари (февруари)) и лятно маловодие. В областите с преходен валежен режим реките са с пролетно и зимно (но по-кратко от пролетното) пълноводие и две състояния на ниски води. В речните басейни над 2000 м отточният режим се отличава с пролетно пълноводие, а лятно и зимно маловодие.

Месечното разпределение на оттока се характеризира с максимум през месец март (за равнинните водосбори), април и май (за планинските и високопланинските поречия) за реките от областта с умереноконтинентален климат и през декември и януари за районите с континентално-средиземноморски климат. Най-малки са водните количества през месеците август, септември и октомври.

За много от нашите реки са характерни приижданията. Наводнения или прииждания с катастрофални последици са регистрирани през различните години и в различни поречия. В поречието на р. Арда и най-вече за притоците ѝ Върбица и Крумовица са характерни речни придвижвания, наситени с наноси или т. нар. кално-каменни потоци, които нанасят значителни по размер щети на населението.

С голямо стопанско значение за страната е р. Дунав. В нейното долно течение (от пролома при Железни врата до Черно море) речната долина е асиметрична – с висок и стръмен десен и нисък ляв бряг, а водното течение често променя ширината и напречния профил на речното легло. Разширението се съпътства с образуване на острови. Режимът на р. Дунав е с пролетни високи води и маловодие през есенните месеци.

1.2. Езера. На територията на страната са образувани малко на брой (около 400) и с малки размери естествени езера. Те са локализирани в различни части, в зависимост от спецификата на тектонските и екзогенните процеси: с Черноморското крайбрежие са свързани лимани и лагуни, с ледниковата дейност – високопланинските езера в Рила и Пирин, с карстовите форми – езерата в Предбалкана, с развитието на речни долини – крайречните езера. Езерата са малки по площ, воден обем и дълбочина, с разнообразна форма и специфични хидробиологични особености.

Тектонски езера. Езерата с тектонски произход у нас са малко. Най-типично и най-голямо е Рабишкото езеро (в Рабишката могила), което днес играе ролята на язовир. В него се прехвърлят част от водите на реките Арчар и Видбол. С тектонски произход са Купенското езеро в Средна Стара планина (разположено в подножието на вр. Купена) и езерото Паничище в Северозападна Рила.

Екзогенни езера

Крайморски езера. Лиманите и лагуните са образувани в резултат от проявили се локални потъвания през кватернера в Черноморското крайбрежие и на екзогенна дейност. В отделни райони потъванията около устията на реките са съпътствани с оформяне на пясъчни коси, които отделят удавените устия от морето. Тези удавени и почти преградени откъм морето речни устия представляват продълговати езера – лимани. С такъв произход са Дуранкулашкото, Шабленското, Варненското, Белославското езеро, Бургаските езера (Атанасовско, Бургаско, Мандренско), Дяволското езеро. Варненското езеро е най-голямо по обем езеро у нас – 170 млн куб. м. То е свързано с морския басейн и с Белославското езеро чрез канали, прокопани съответно през 1909 и 1923 г. Бургаското езеро е най-голямото по площ – 28 кв. км. Лагуните са по-малко на брой. Разположени са почти успоредно на морския бряг. С най-голяма соленост между тях са Шабленската тузла и Поморийското езеро, дъната на които са покрити с лечебна кал. Голяма част от лагунното езеро Алепу е заета от блатна растителност. Аркутино е известно с водните лилии, които заедно с папура и тръстиката го покриват почти напълно.

Ледникови езера. Ледниковите езера заемат дъната на циркусите и троговите долини на Рила и Пирин, които образуват живописни езерни групи – Седемте Рилски езера в Рила, Василашките езера в Пирин и др. Разположени са между 1800 и 2700 м. Най-високо е разположено Леденото езеро в Рила (от групата на Мусаленските езера), а най-дълбоко е Окото – 37,5 м (от групата на Седемте езера). Ледниковите езера имат обикновено закръглена форма, но някои от тях са с удължена форма (Горно Рибно езеро), триъгълна (Якорудско – Рила), бърбековидна (Бърбека в Рила) и др. Те се отличават с малките си размери (от 0,05 до 21 ха) и дълбочина (между 1 и 4 м). Най-голямото по площ и обем ледниково езеро е Смрадливото езеро в Рила. Най-дълбоко е езерото Окото (Рила) – с максимална дълбочина 39 м. Ледниковите езера се подхранват от малки планински поточета. През зимата са покрити с ледена покривка.

Крайречни езера. Крайречните езера са свързани със стари речни легла и в миналото такива езера в нас е имало край р. Дунав. След пресушаването им те са превърнати в обработваеми земи, като е съхранено само езерото Сребърна в Айдемирската низина. Големи крайречни езера е имало в Свиленградското поле, Западните Родопи (Стралджанско и Баташко) и др.

Карстови езера. Отличават се с малки размери и дълбочина. През летния сезон малките карстови езера пресъхват. Типични карстови езера са тези в Деветашкото плато (Геранище, Дедевец и др.), езерото Беляковец (в Стражата), Скаленското блато в

Източна Стара планина, Сухо езеро в Добруджа.

Свлачищни езера. Свлачищните езера са образувани в негативни форми, възникнали в тила на свлачищата. Имат незначителни размери и често са с терасовидно разположение. Повечето са сладководни и обрасли с влаголюбива растителност. Типични свлачищни езера са Смолянските езера в Западни Родопи (поречието на р. Крива), някои от които са затлачени, а други са превърнати в рибарници. В естествения си вид са запазени само седем езера. Свлачищни са езерата по Северното Черноморско крайбрежие. Почти всички са на нивото на Черно море, имат изкуствена връзка с него и са силно солени. Свлачищни са амфитеатрално разположените езера между Аладжа манастир и Златни пясъци.

2. Подземни води

На територията на страната са формирани разнообразни по произход, условия на залягане, по физични свойства и състав подземни води. С преобладаващо разпространение са водите от инфилтрогенния генетичен цикъл, а с повсеместно разпространение – водите в алувиалните и пролувиалните отложения. В зависимост от вида на основния колектор подземните води се делят на порни (грунтови), карстови и пукнатинни, а в зависимост от условията на залягане – ненапорни и напорни.

Грунтови води. В алувиалните отложения на крайдунавските низини и на заливните речни тераси и пролувиалните отложения, изграждащи наносните конуси са съсредоточени значителни количества грунтови води. Те залягат на сравнително малка дълбочина и се отличават с ниска минерализация (под 1 г/л), поради което имат важно значение за водоснабдяването и напояването в много райони на страната. Най-големи запаси на грунтови води има в заливните тераси на реките Марица (5,1 млрд куб. м), Тунджа (1,5 млрд куб. м), Искър, Осъм, Янтра и др., както и в наносните конуси на Южния Старопланински склон, в подножието на Западни Родопи, Витошкия склон на Софийската котловина и др.

Карстови води. Карстовите води са формирани в различни по възраст, карбонатно съдържание и степен на окарствяване карбонатни скали. Те са съсредоточени в карстови басейни с различна структура и големина, в карстови водоносни хоризонти. От обособените 68 карстови басейна в Северна България се намират 28, но от тях са съсредоточени 2,06 млрд куб. м от общо 2,76 млрд куб. м. Те дават началото на извори с

голям дебит – до 10 000 и повече л/с и имат важно стопанско значение. По-големи по дебит карстови извори у нас са Глава Панега (5370 л/с, но в отделни случаи над 10 000 л/с), Девненските извори (около 15-18 с дебит до 920 л/с), Искрецкия извор (с минимален дебит 250 л/с и максимален – 21 000 л/с), изворите Язо и Истока в Пирин, Три водици, Четиридесетте извора, изворите при с. Настан и Беден в Западни Родопи и др.

Пукнатинни води. Те са характерни за планинските райони. Акумулирани са в гранити, риолити и др. Тези от тях, съсредоточени до 100 м дълбочина излизат във вид на извори с малък дебит (до няколко л/с) и се характеризират с много ниска минерализация и температура.

На голяма дълбочина са акумулирани термоминерални води. България е богата на минерални води с различен състав и температура. Известни са повече от 140 естествени изворни находища с над 1000 минерални извора. Най-голям брой извори се намират в централните и западните части на страната: в Рило-Родопския масив са открити 65 находища с 485 извора, Средногорие – 50 находища с около 160 извора. Според химичния си състав минералните води се поделят на азотни, въглекисели, метанови и сероводородни. Най-широко разпространени са азотните термални води – Момин проход, Горна баня, Наречен, Хисаря и др. Те се отличават с ниска минерализация, високо съдържание на флуор и метасилициева киселина, на микрокомпоненти. Специфичен техен белег е високата им температура – някои от изворите се нареждат на първите места в Европа по този показател – Сапарева баня – 101,4°, Варвара (Пазарджишко) - 92°, Велинград – Каменица – 90,5°, Левуново (Благоевградско) - 87°, Сандански - 83° и др. Типични въглекисели води у нас са при с. Михалково (средното течение на р. Въча) и в Рупите (долината на р. Струмешница). В Сливенските минерални бани и при с. Стефан Караджово (Ямболско) водите се разглеждат като въглекисело-азотни. Въглекиселите води се отличават с повишена минерализация и своеобразен макро и микрохимичен състав. Богати на метан, биогенен газ и сероводород са солените води и разсоли, разпространени в Дунавската равнина, част от Предбалкана, Източна Стара планина и Бургаската низина. Те са разположени на голяма дълбочина (до 6000 м). По-известни извори са тези при с. Шипково, по река Видима, село Вонеща вода. Содо-глауберовите води (с повишена содо-глауберова минерализация) са открити в Софийската котловина и в Източната част на Източноаришкия басейн (района на Меричлери, Димитровград, Харманли).

Ненапорни и напорни води. Повечето от грунтовете, карстовите и пукнатинните води са с ненапорен характер. Основната маса напорни води е съсредоточена в артезианските басейни на Дунавската равнина (Ломски и Варненски артезиански басейн), в Предбалкана, източния дял на Стара планина и др. С ненапорен характер са по-дълбокозалягащите води в Горнотракийската низина, Софийската котловина,

Задбалканските полета и др. До дълбочина 300-400 м напорните води са пресни и с температура до 20°, което ги прави годни за водоснабдяване. В най-дълбоките водоносни хоризонти водите са термални и се явяват лечебно-оздравителни, рекреационни и енергетични ресурси.

IV. Хидроложки области. На територията на България са обособени две хидроложки области: област със средиземноморско климатично влияние върху формирането и режима на отока; област с континентално климатично влияние върху отока. Първата област обхваща югоизточна България и включва четири хидроложки района. В границите на тази област речния оток се оформя преобладаващо от дъждовните води, а неговия режим се отличава със зимно пълноводие и лятно маловодие. Втората област заема по-голяма част от страната (72,3 % от общата територия). Тя се разделя на две подобласти. В равнинно-хълмистата подобласт реките са с дъждовно-снежно подхранване, с пролетно пълноводие и лятно-есенно маловодие. В планинската подобласт реките са със снежно-дъждовно подхранване, къснопролетно пълноводие и лятно и зимно маловодие.

Хидрогеоложкото райониране разделя територията на България на четири области и голям брой хидрогеоложки райони.

V. Водни ресурси. България е страна с ограничени водни ресурси. Средномногогодишният обем на водите у нас е 20,1 млрд куб. м (като варира между 32,6 млрд куб. м при многоводна година и 9,6 млрд куб. м при много суха година). Към тях следва да се отнасят 0,6 млрд куб. м подземни водни ресурса, оттичащи се директно в р. Дунав и Черно море, а така също и подземните води (1,5 млрд куб. м), които могат да се привлекат от р. Дунав при експлоатация. Директно от р. Дунав могат да се използват около 5 млрд куб. м. В структурата на водните ресурси с най-голямо участие са речните води. Водните ресурси са неравномерно разпределени по територията на страната. От тях 12,2 млрд куб. м се оттичат към Беломорския водосборен басейн, 6,4 млрд куб. м се вливат в р. Дунав и 2,3 млрд куб. м в Черно море. Северна България разполага с около 7,5 млрд куб. м, а Южна България – с около 13,4 млрд куб. м при почти еднаква площ. Най-богат на водни ресурси социално-икономически район – 5,5 млрд куб. м, а с най-ограничени запаси – Североизточния приморски район – 1,1 млрд куб. м. На територията на Западен и Източен Тракийско-Родопски район се формират съответно 3,5 и 3,2 млрд куб. м, в Северен централен район – 2,5 млрд куб. м, а в Югоизточния район – 1,9 млрд куб. м.

По обезпеченост на водни ресурси на глава на население България е на едно от

последните места в Европа. За една година на глава от населението Норвегия разполага с 73 200 куб. м, Гърция – 5 150 куб. м, Франция – 4 600 куб. м и др., а в България – с 2 120 куб. м.

VI. Стопанска оценка - използване и опазване на водите

Водните ресурси са важен елемент на природно-ресурсния потенциал и имат разностранно значение – за битови нужди на населението, за развитие на хидроенергетиката, като суровина в промишлеността, за напояване и др. Характерни особености при експлоатация на водостопанските системи у нас са: ограничените водни ресурси и тяхното неравномерно териториално разпределение, относително добрите възможности за хидроенергийно строителство, нарастващото водопотребление за питейни и промишлени нужди, сравнително добре изградената обща водоснабдителна мрежа и недостатъчно развитата канализационна мрежа, замърсяването на водите и др.

С най-голямо стопанско значение са речните води, които се усвояват чрез различни хидротехнически съоръжения – язовири, водохващания, помпени станции, напоителни системи и др. Повечето от изградените язовири у нас са средни и малки по обем – под 100 млн куб. м (само 17 язовира са по-големи от 100 млн куб. м – Искър, Кърджали, Студен кладенец, Доспат и др.). Отличават се с неравномерно териториално разположение – преобладаващият брой от язовири се намира в Рило-Родопския масив и Стара планина, в зоната от 300 до 2000 м надморска височина. Язовирите, изградени за напояване са с общ обем 3 млн куб. м, а в язовирите с комплексно предназначение (промишлено и комунално водоснабдяване, добив на електроенергия, напояване) са съсредоточени 3,63 куб. м.

Най-голям потребител на вода е напояването, за реализиране на което са изградени големи напоителни системи – Старозагорската, Павликенската, Видинската и др. За напояване се използват около 3,4 млрд куб. м. Общо за страната е постигната висока степен на водоснабденост. За райони, където няма достатъчно местни водоизточници са построени водоснабдителни системи – „Камчия”, „Черни Осъм” и др. За питейно-битово водоснабдяване у нас се използват годишно около 0,8 млрд куб. м, а за промишлено водоснабдяване – 1,9 млрд куб. м. Изградените в момента пречиствателни станции на битови и промишлени води осигуряват пречистването на около 50% от използваните води за водоснабдяване. Теоретичният хидроенергиен потенциал на страната е 26,4 млрд квтч, а технически използваният – 14,5 млрд квтч. Той се усвоява след хидрокаскадите – Арда, Баташки водносилов път, Доспат-Въча и др.

Подземните води са съставна част на водните ресурси на страната, но имат самостоятелно значение във водостопанските баланси. Плиткозалягащите грунтови води се използват за напояване и водоснабдяване, но все още не са напълно усвоени. С подземни води се напояват близо 5% от напояваните площи – главно в поречието на Марица и Тунджа. Извлеканите термоминерални води са над 16-17 куб. м/с, от които обаче са разкрити само 3 куб. м/с, като ефективно се оползвотворяват едва половината. Термоминералните води са важен ресурс за развитие на курортна и лечебно-оздравителна дейност, за топлофициране на сгради и комплекси, за изграждане на оранжерийни стопанства.

Езерните водни ресурси имат различно стопанско предназначение. Варненските езера изпълняват транспортни функции, от Атанасовското езеро се добива сол, ледниковите езера са обект на познавателния туризъм. Крайречното езеро Сребърна е биосферен резерват. Освен Рабишкото езеро, роля на язовир играе и Мандренското езеро, водите на което се използват за напояване. Сероводородната кал в Шабленската тузла и Поморийското езеро се използва за лечебни цели. Лагунното езеро Аркутино е част от защитена територия.

Ресурс за България са и водите на р. Дунав, средномногогодишният отток на която при навлизането ѝ в Долнодунавската низина е 5 700 куб. м/с. Река Дунав е важен водоизточник за големи райони от Дунавската равнина.

В редица речни участъци водните течения са замърсени, което ограничава използването на водите. По минерални показатели най-замърсени са Огоста, Лом, Арда и др., а с компоненти на органичен произход – участъци от Искър, Янтра и др. Някои поречия са относително постоянно замърсени – Огоста, Вит, Провадийска. Силно и много силно замърсени участъци имат река Искър (след София), река Янтра (след Горна Оряховица), река Русенски Лом (след Разград). Тенденции към намаляване на замърсяването се регистрират при реките Тунджа, Марица и Струма.

